

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Raporlaması: BIST-100 Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerine Bir İnceleme¹

Halil Emre AKBAŞ²

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
Orcid ID: 0000-0001-8923-5700*

Serdar BOZKURT

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
Orcid ID: 0000-0002-4745-9965*

Esin Nesrin CAN

*İstanbul Aydın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
Orcid ID: 0000-0002-3525-0793*

Serap YALÇINYİĞİT

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
Orcid ID: 0000-0002-6928-7172*

ÖZ

Dünya genelinde yaşanmakta olan çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlar sürdürülebilir kalkınma kavramının giderek önem kazanmasına yol açmıştır. Bu sorunlara uygun çözümler geliştirerek küresel anlamda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik çaba gösteren organizasyonların başında Birleşmiş Milletler'in geldiği söylenebilir. Birleşmiş Milletler tarafından bu yönde atılan en son ve önemli adımı ise 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ile ortaya konulan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar) oluşturmaktadır. SKA'lara ulaşılmasında devletler kadar işletmelerin aktif bir rol oynaması beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul 100 (BIST-100) endeksinde yer alan ve 2016-2021 yılları arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin, raporlarında öne çıkardıkları SKA'ların ve bu SKA'lar hakkındaki açıklama düzeylerinin yıllar boyunca nasıl bir eğilim gösterdiğinin belirlenmesidir. Araştırma sonuçları, BIST-100 endeksinde yer alan ve sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin sayısının her yıl arttığını göstermektedir. Ayrıca, raporlarda SKA'lardan bahsedilme sıklığının da arttığı görülmüştür. Bu durum şirketlerin SKA'lara ulaşılmasına yönelik katkılarının her yıl arttığına işaret etmektedir. Bunun yanında şirketlerin en çok katkı sundukları SKA'ların sırasıyla, SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme, SKA-13 İklim Eylemi ve SKA-12 Sorumlu Üretim ve Tüketim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kalkınma amaçları, BIST-100, sürdürülebilirlik raporlaması

Sustainable Development Goals Reporting: A Study of Companies Listed on the BIST-100 Index

ABSTRACT

The global environmental, social, and economic challenges have led to an increasing recognition of the importance of sustainable development. The United Nations (UN) is one of the leading organizations striving to address these challenges and promote sustainable development on a global scale. The most recent and significant initiative in this regard by the UN is the formulation of the Sustainable Development Goals (SDGs) through the 2030 Agenda for Sustainable Development. Achieving the SDGs is expected to involve not only governments but also active participation of businesses. The objective of this study is to determine the prioritized SDGs in sustainability reports of companies listed in the Borsa İstanbul 100 (BIST-100) index between 2016 and 2021, and to analyze the trend in SDG disclosure over the years. The research findings indicate

¹ Bu çalışma Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2022-5127 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

² **Sorumlu Yazar:** Prof. Dr., Halil Emre AKBAŞ, E-mail: eakbas@yildiz.edu.tr

a steady increase in the number of companies in the BIST-100 index publishing sustainability reports each year. Furthermore, there is an observed increase in the frequency of mentions of SDGs in reports, suggesting that companies are making greater efforts towards achieving these goals each year. Furthermore, the study concludes that the SDGs receiving the most attention from companies are, SDG-8 Decent Work and Economic Growth, SDG-13 Climate Action, and SDG-12 Responsible Production and Consumption, respectively.

Keywords: Sustainable development, sustainable development goals, BIST-100, sustainability reporting.

Giriş

Yirminci yüzyılda özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan hızlı ekonomik büyüme, bu ülkelerde yaşayan insanların bir kısmının refah düzeylerinin artmasına yol açarken diğer yandan da doğal kaynakların tükenmesi, bazı hayvan ve bitki türlerinin varlıklarını sürdürmemesi, su ve hava kirliliği, ozon tabakasının delinmesi sonucu iklim değişikliği gibi çevresel sorunların ve özellikle az gelişmiş ile gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk, kötü çalışma koşulları, insan hakları ihlalleri ve eşitsizlik gibi birçok sosyo-ekonomik problemlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır (Baldini vd., 2018; Gunawan vd., 2020; Hajian ve Kashani, 2021; Yamane ve Kaneko, 2022; Ye vd., 2022). Çevresel ve sosyo-ekonomik sorunların giderek daha da ciddileşmesi, bu sorunlara ilişkin farkındalığın artmasına (Jha ve Rangarajan, 2020) ve “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarına toplumlar, devletler ve işletmeler tarafından daha fazla önem verilmesine yol açmıştır (Gunawan vd., 2020).

Kökene 1713 yılında Hanns Carl von Carlowitz tarafından kaleme alınan ve ormanların azalması konusuna odaklanan “*Sylvicultura Oeconomica*” kitabına dayanan (Jha ve Rangarajan, 2020) sürdürülebilirlik kavramı, tarihsel olarak çevresel sorunlara ve doğal çevrenin korunması üzerine yoğunlaşmıştır. Buna karşılık özellikle 1987 yılında yayımlanan Birleşmiş Milletler Brundtland Raporu ile birlikte sürdürülebilirlik kavramının ve dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma kavramının odağının ekonomik, çevresel ve sosyal olmak üzere 3 boyutu da kapsayacak şekilde genişlediği görülmektedir (Bradford vd., 2017; Jha ve Rangarajan, 2020; Jayarathna vd., 2021). Bu bağlamda sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma anlayışları açısından önemli bir dönüm noktasının altını çizen Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma kavramı “günümüzün ihtiyaçlarını, gelecekteki nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamayı ön plana alan kalkınma” olarak tanımlanmıştır. Ortak Geleceğimiz olarak da adlandırılan raporda sürdürülebilir kalkınma; sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarının birbirleri üzerinde etkileri oldukları ve bu boyutlar arasında sürekli devam edecek bir denge arayışının yer aldığı bir anlayışı ifade etmektedir (World Commission on Environment and Development -WCED-, 1987; Gaziulusoy vd., 2013; Caiado vd., 2018; Tsalis vd., 2020; Van Zanten ve Van Tulder, 2021).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının bir diğer önemli tarihi dönüm noktasını, 2012 yılında Rio de Janeiro’da düzenlenen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı oluşturmaktadır. Zira sözkonusu konferans neticesinde sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunu ve bu boyutlar arasındaki ilişkileri içeren, eylem odaklı, dünya genelinde tüm ülkeler tarafından kabul edilebilecek evrensel nitelikte ve ilgili tüm paydaşların aktif katılımlarıyla geliştirilecek bir takım Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA’lar) ortaya konulmasına karar verilmiştir (UN General Assembly, 2012; Scheyvens vd., 2016; Caiado vd., 2018; Izzo vd., 2020; Gunawan vd., 2020).

Rio Konferansını takiben, 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından, daha sürdürülebilir küresel kalkınmayı hedefleyen ve gelecek 15 yılın sürdürülebilirlik planını içeren “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi (2030 Sustainable Development Agenda)” ortaya konulmuştur (Martínez Ferrero ve García Meca, 2020; Santos ve Bastos, 2020;

Hummel ve Szekely, 2022). 2030 Gündemi'nin merkezinde, 17 amaç ve 169 hedeften oluşan SKA'lar yer almaktadır (Tablo 1). SKA'lar, çoklu ekonomik (insana yakışır iş, dayanıklı altyapı ve yenilikçilik ile sürdürülebilir sanayiciliğin desteklenmesi vb.), sosyal (yoksulluğa ve açlığa son verilmesi, çeşitlilik, nitelikli eğitim, eşitsizliklerin giderilmesi, sağlıklı ve kaliteli yaşam vb.) ve çevresel (karbon emisyonlarıyla mücadele, temiz su ve temiz enerji kullanımının sağlanması, okyanuslardaki biyoçeşitliliğin korunması vb.) amaçlara ulaşarak; 2030 yılına kadar daha iyi, daha yaşanabilir bir Dünya oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınma arasında bir denge kurmayı hedefleyen SKA'lar, esasen 2000 yılında kabul edilen Binyıl Kalkınma Amaçlarının (BKA'lar) üzerine inşa edilmişlerdir ve BKA'ların uygulanmasındaki güçlükleri ve eksiklerini gidermeyi amaçlamaktadırlar. Bu kapsamda özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere odaklanan BKA'ların aksine, SKA'lar gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş tüm ülkeleri hedeflemekte ve bu nedenle acil küresel sorunların çözümüne katkı vermeleri için tüm ulusları zorlamaktadır. Ayrıca SKA'lar toplumdaki tüm aktörlerin- devletin, sivil toplumun, kâr amacı gütmeyen kuruluşların ve işletmelerin- bu amaçlar doğrultusunda koordineli ve ortaklaşa çabalarını gerektirmektedir (Birleşmiş Milletler, 2015; Poddar vd., 2019; Jha ve Rangarajan, 2020; Mio vd., 2020; Bose ve Khan, 2022; Hummel ve Szekely, 2022).

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	
Yoksulluğa Son	Eşitsizliklerin Azaltılması
Açlığa Son	Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam	Sorumlu Üretim ve Tüketim
Nitelikli Eğitim	İklim Eylemi
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Sudaki Yaşam
Temiz Su ve Sanitasyon	Karasal Yaşam
Erişilebilir ve Temiz Enerji	Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	Amaçlar İçin Ortaklıklar
Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	

Kaynak: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Türkiye. Erişim Adresi: <https://turkiye.un.org/tr/sdgs>

Yaşanan tüm bu gelişmeler, işletmelerin sürdürülebilirlik kavramını temel stratejilerine ve faaliyetlerine entegre etmelerine neden olmuştur. Zira günümüzde dünya genelinde 160'dan fazla ülkede 15.000'in üzerinde işletmenin "dünyamız, tüm insanlar, topluluklar ve pazarlara fayda sağlayan sürdürülebilir ve kapsayıcı bir küresel ekonomi yaratmak için kurumların iş birliği ile hareket etmelerini sağlamayı hedefleyen" bir girişim olan United Nations Global Compact üyesi olduğu dikkate alındığında sürdürülebilirliğin işletmelerin temel amaçlarından bir haline geldiğini söylemek mümkündür (Global Compact Network Türkiye; Van Zanten ve Van Tulder, 2021). Bu gelişmelere paralel olarak gün geçtikçe daha çok işletmenin sürdürülebilirlik vizyonlarını, politikalarını, stratejilerini, faaliyetlerini ve bu konudaki katkılarını bir finansal olmayan raporlama türü olan "sürdürülebilirlik raporları" aracılığıyla paydaşları ile paylaştıkları görülmektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması, kurumların ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerinin iç ve dış paydaşlar ile kısaca tüm kamuoyu ile paylaşılması olarak tanımlanabilir. Buna göre sürdürülebilirlik raporlaması bir anlamda işletmelerin sürdürülebilir kalkınmaya olan katkılarını ortaya koyan bir mekanizmayı ifade etmektedir. (World Business Council for Sustainable Development, 2002; Rosati ve Faria, 2019a; Battaglia vd., 2021).

Bu noktada; 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konulan SKA'ların, sürdürülebilirlik raporlaması açısından bir dönüm noktası teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Zira kendine özgü imkanları ve yetenekleri dikkate alındığında; işletmelerin SKA'lara ulaşılmasında kilit bir rol oynamaları beklenmektedir (Scheyvens vd., 2016; Rosati ve Faria, 2019a; Gunawan vd., 2020; Haywood ve Boihang, 2021; Van Zanten ve Van Tulder, 2021, Van der Waal vd., 2021; Hummel ve Szekely, 2022). İşletmelerden beklenen bu kritik rol, ayrıca işletmeleri sürdürülebilirlik uygulamalarını benimsemeye ve sürdürülebilirlik raporlamasına teşvik eden Sorumlu Üretim ve Tüketim başlıklı SKA 12 tarafından da açıkça ortaya konulmuştur (Haywood ve Boihang, 2021). Bu bakımdan SKA'ların gerçekleştirilmesinde işletmelerin sahip oldukları bu kritik rol göz önüne alındığında; bu konudaki tutumlarının, faaliyetlerinin ve katkılarının açıklanması hususunda, paydaşların işletmeler üzerindeki baskılarının giderek arttığı görülmektedir (Martínez Ferrero ve García Meca, 2020; Emma ve Jennifer, 2021). Bu baskıların bir sonucu olarak; işletmelerin SKA'lara ulaşılmasına yönelik katkılarını raporlamalarının bir zorunluluk haline geldiğini ve buna bağlı olarak dünya genelinde işletmelerin giderek artan bir şekilde SKA'lar konusunda raporlama yapmaya başladıklarını söylemek mümkündür (Santos ve Bastos, 2020; García Sánchez vd., 2020; Martínez Ferrero ve García Meca, 2020; Pizzi vd., 2021; Van der Waal vd., 2021; Bose ve Khan, 2022).

Yukarıda yapılan açıklamalar, işletmelerin SKA'lara ulaşılmasına yönelik katkılarının incelenmesinin bir zorunluluk olarak karşımıza çıktığını açıkça ortaya koymaktadır (Van der Waal vd., 2021; Calabrese vd., 2021). Bununla birlikte; SKA'ların göreceli olarak kısa bir geçmişinin olmasına bağlı olarak, özellikle gelişmekte olan ülkelerde işletmelerin SKA'lara olan katkılarının ve bu katkıların raporlanmasına ilişkin ampirik çalışmaların sayısının yetersiz olduğu söylenebilir (Bebington ve Unerman, 2020; Izzo vd., 2020; Van der Waal ve Thijssens, 2020; Heras Saizarbitoria vd., 2021; García Sánchez vd., 2021; Van der Waal vd., 2021; Hummel ve Szekely, 2022).

Bu noktadan hareketle bu çalışmanın temel amacı, ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında SKA'lara ilişkin raporlama uygulamalarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda BIST-100 endeksinde yer alan ve sürdürülebilirlik raporu yayınlanan şirketlerin 2016-2021 yılları arasında yayınladıkları raporlarda SKA'lardan hangilerine öncelik verdiklerinin ve SKA'lara ilişkin açıklama düzeylerinin yıllar itibariyle nasıl bir eğilim gösterdiğinin tespit edilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde SKA'lar raporlamasını ele alan ulusal ve yabancı literatür incelenmiş, üçüncü bölümünde ise araştırmanın metodolojisi açıklanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ortaya konulmuş ve son bölümünde elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Literatür İncelemesi

İklim değişikliği, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler gibi küresel sorunlara karşı etkili bir cevap verebilmek amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında "2030 Gündemi" ile ortaya konulan SKA'lar; açlık ve yoksulluğun sona erdirilmesi, eşitsizliklerle mücadele edilmesi, toplumsal huzurun sağlanması, insan haklarının korunması, zenginliğin paylaşılması gibi amaçlar ile sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanmasına adanmış bir planı ifade etmektedirler. Diğer yandan yukarıda da ifade edildiği gibi Birleşmiş Milletlere üye olan devletlerin tek başlarına bu amaçlara ulaşamayacakları dikkate alındığında SKA'lar; devletler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan üçlü bir grup arasında stratejik bir işbirliğini gerekli kılmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2015). Bu noktada SKA'larla birlikte

gerek iş hayatının gerekse de akademinin sürdürülebilirlik performansına olan ilgilerinin arttığı görülmektedir (Van der Waal ve Thijssens, 2020). Bu bağlamda işletmelerde SKA'lar raporlamasının literatürde yeni bir çalışma alanı olarak görüldüğü söylenebilir (Pizzi vd., 2021).

Bu kapsamda Van Zanten ve Van Tulder (2018) tarafından Financial Times Global 500'de yer alan 81 Avrupa ve Kuzey Amerika şirketi ile gerçekleştirilen anket çalışması sonuçları; çok uluslu şirketlerin daha çok (değer zinciri) faaliyetleri kapsamında yer alan ve bir etki yapabilecekleri SKA'lara yönelik girişimlerde bulduklarını ve "iyilik yap" girişimlerinden ziyade "zarardan kaç" girişimlerine odaklanma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Bunun yanında Avrampou vd. (2019), Avrupa'nın önde gelen bankalarından oluşan küçük bir örneklem ile gerçekleştirdikleri çalışmada, SKA'lara genel olarak düşük bir düzeyde katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Diğer taraftan Rosati ve Faria (2019a) tarafından gerçekleştirilen ve 90 farklı ülkede bulunan kuruluşlar tarafından yayınlanan 2413 sürdürülebilirlik raporundan elde edilen verilere dayanan araştırmanın sonuçları, SKA'lar raporlamasının ülke düzeyindeki belirli kurumsal faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda araştırma sonuçları; SKA'lar hakkında raporlama yapan kuruluşların, iklim değişikliği kırılganlığı, istihdam koruması, güç mesafesi, ulusal kurumsal sosyal sorumluluk, yükseköğrenim için şirket harcamaları, hoşgörü ve bireycilik düzeyleri daha yüksek ve piyasa koordinasyonu ve uzun vadeli yönelim düzeyleri daha düşük olan ülkelerde bulunma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yine Rosati ve Faria (2019b) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada; daha büyük ölçekli, daha yüksek bir maddi olmayan duran varlık seviyesine, daha fazla kadın yöneticiye ve daha genç bir yönetim kuruluna sahip kuruluşların SKA'lar raporlamasına daha erken başladıklarını ortaya konulmuştur.

Dünya çapında borsaya kayıtlı en büyük 2000 şirketin sürdürülebilirlik raporlarını inceledikleri çalışmada, Van der Waal ve Thijssens (2020), firmaların SKA'lara katılımının çok sınırlı olduğunu ve hatta sembolik anlamda bir katılım olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde, Buniamin vd. (2020) Malezya'da halka açık şirketlerin SKA'lara katılım durumunu ve bu şirketlerinin SKA'lara ilgi göstermelerine neden olan faktörleri inceledikleri çalışmada, şirketlerin katılım durumlarının sınırlı olduğunu ve ayrıca katılımın; firma büyüklüğü, yönetim kurulu büyüklüğü ve yönetim kurulundaki kadın üye varlığı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. SKA'lar raporlamasının erken dönemde benimsenmesine yönelik bir başka çalışmada da Haywood ve Boihang (2021), Güney Afrika'da borsaya kayıtlı en büyük 100 şirkette SKA'ların işletme modeline ve stratejisine entegre edilmesi düzeyinin oldukça düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Bu çalışmalara karşılık; Izzo vd. (2020), İtalyan iş dünyası arasında SKA'lara ilişkin farkındalığının yüksek olduğunu ve SKA'ların gönüllü olarak açıklanmasının İtalya'daki yüksek ticaret hacmine sahip, likit ve büyük sermayeli şirketlerinin çoğunda var olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Curtó-Pagès vd. (2021), 2016-2019 yılları kapsayan 4 yıllık dönemde, SKA'lar raporlaması yapan İspanyol firma sayısının her yıl artış gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Benzer sonuçlara STOXX Europe-600 endeksinde yer alan Avrupalı şirketlerden oluşan bir örneklemin ve yine 4 yıllık bir dönemin (2015-2018) incelendiği Hummel ve Szekely (2022)'in ve 30 ülkeden 2016-2019 dönemini kapsayan 6942 firma-yıl gözleminin esas alındığı Bose ve Khan (2022)'in çalışmalarında da ulaşılmıştır.

Ülkemiz özelinde ise; Tiltay vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen ve 2018-2020 aralığında Borsa İstanbul (BIST) Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alıp; Kurumsal Sosyal

Sorumluluk projeleri, Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği, Türkiye İşveren Sendikaları ve Sürdürülebilirlik Akademisi tarafından ödüllendirilen şirketlerin incelendiği çalışmada, her dört projeden üçünün karasal yaşam, eşitsizliklerin azaltılması, nitelikli eğitim, sağlıklı ve kaliteli yaşam ve toplumsal cinsiyet eşitliği amaçlarına yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Varcan Başkaya ve Taş (2021), BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan firmaların 2019 yılı sürdürülebilirlik raporlarını inceledikleri çalışmada, SKA'ların raporlanması konusunda sektörler arası farklılıkların bulunduğunu tespit etmişlerdir. Keleş (2023) ise yine BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 8 holding şirketinin 2021 yılı sürdürülebilirlik raporlarını incelemiş ve örnekleme dahil edilen şirketlerin SKA'ların büyük çoğunluğuna ilişkin raporlama yaptıkları sonucuna ulaşmıştır.

İmalat ve bankacılık sektörlerinde yer alan ve entegre rapor yayınlayan 18 şirketin 2021 yılı raporlarını incelediği çalışmada Öztürk Yöndemli (2023), genel olarak şirketlerin SKA'lara ilişkin raporlama kalitelerinin yüksek olduğu ve sektörler arasında önemli farklılıkların bulunmadığını tespit etmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Mevcut literatürdeki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde; öncelikle ilk yıllarda az sayıda olmasına rağmen, yıllar geçtikçe SKA'lara ilişkin raporlama yapan firma sayısının giderek arttığı görülmektedir. Bunun yanında SKA'lar raporlamasına ilişkin çalışmalarda daha çok gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren büyük ölçekli firmaların incelendiği görülmektedir. Ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların ise sadece 1 yıllık dönemi kapsadıkları ve incelenen sektör ve firma sayısının da sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Buradan hareketle bu çalışmada, ülkemizde faaliyette bulunan işletmelerin SKA'lara olan katkılarının ve bu katkılarına ilişkin yaptıkları açıklamaların incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; işletmelerin hangi SKA'lara öncelik verdiklerinin belirlenebilmesi ve bu konudaki açıklama düzeylerinin tespit edilebilmesi için, örnekleme dahil edilen şirketlerin 2016-2021 yılları arasındaki yayınladıkları sürdürülebilirlik raporları (veya entegre raporları) içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Hem nitel hem de nicel araştırmalar için uygun olan içerik analizi, özellikle, metinlerin çözümlenmesi vasıtasıyla hedef verinin niteliğini anlamlandırma ve analiz etmede kullanılan bir yöntem (Gheyle ve Jacobs, 2017; Gül ve Nizam, 2021) olması sebebiyle bu araştırmada tercih edilmiştir.

Örneklem ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın örnekleme; 31.12.2021 tarihi itibarıyla BIST-100 endeksinde yer alan ve 2016-2021 yılları arasında en az bir kere sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda 11 farklı sektörde faaliyetlerini sürdüren 73 şirketin yayınladığı 302 sürdürülebilirlik/entegre raporu araştırmaya dahil edilmiştir. Söz konusu raporlara örnekleme dahil edilen şirketlerin internet sitelerinden ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında, bu raporlar incelenerek, yıllar itibarıyla SKA'lara ilişkin açıklama düzeyleri ve her bir sürdürülebilir kalkınma amacına yer verilme sıklığı incelenmiştir. Bu incelemelerle birlikte; şirketlere dair sektör, endeks ve sürdürülebilirlik komitesinin bulunup bulunmaması sürdürülebilirlik raporlaması yapılması ile yakından ilişkili olduğu düşünülen diğer faktörler de araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Örnekleme dahil edilen şirketler incelendiğinde; öncelikle BIST-100’de işlem gören ve sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin sayısının her yıl artış gösterdiği saptanmıştır. Zira aşağıda yer alan Tablo 2 incelendiğinde; örnekleme dahil edilen şirketlerden 2016 yılında %39’unun, 2017 yılında %42’sinin, 2018 yılında %44’ünün, 2019 yılında %48’inin, 2020 yılında %57’sinin ve son olarak 2021 yılında %72’sinin sürdürülebilirlik raporu yayınladığı görülmektedir. Araştırma örnekleme dahil edilen ilk ve son yıl verileri değerlendirildiğinde ise; %185’e yakın bir artış görülmektedir. Bu da, gerek ülkemizde gerekse küresel bir akım olarak gereklilik olarak kabul edilebilecek olan sürdürülebilirlik raporlamalarının (Düzer ve Önce, 2017), BIST-100’de işlem gören şirketler bağlamında umut verici yansımaları olarak değerlendirilebilmektedir. Bu yalnızca, şirketlerin çevreden gelen şeffaflık talebine bir yanıt olarak değil, finansal performanslarına etki eden itici bir güç olarak kabul görülmesi ile de ilişkilidir (Ameer ve Othman, 2011). Gelecek yıllarda, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamaları yapmalarının yaygınlaşarak devam edeceğini öngörmek mümkündür.

Tablo 2. 2016-2021 Yılları Arasında Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlayan Şirketlere Dair Nicel Veriler

Yıl	Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlayan Şirketler (n)	Sürdürülebilirlik Endeksinde Olan Şirketler (n)	Sürdürülebilirlik Komitesi Olan Şirketler (n)	Sürdürülebilirlik Raporunda SKA'lardan Bahseden Şirketler (n)	Raporlarda SKA'lardan Bahsedilme (%)
2016	39	30	23	29	74,4
2017	42	31	20	28	66,7
2018	44	35	21	35	79,5
2019	48	41	25	40	83,3
2020	57	46	39	51	89,5
2021	72	50	62	69	95,8

Not: n: Sayı, SKA’lar: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Yine Tablo 2 incelendiğinde; şirketlerin ekonomik, sosyal ve çevresel konularda geliştirdikleri faaliyetlere ve bu konularda verdikleri taahhütlere dair bir ölçü olarak kabul edilebilecek olan (Borsa İstanbul, 2014) Sürdürülebilirlik Endeksi’nde yer alan şirket sayısının da artış gösterdiği görülmektedir. Bu ve benzeri endekslerle birlikte Türkiye’deki Sürdürülebilirlik İlkelerine Uyum Çerçevesi gibi düzenlemeler, sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin artacağı bir atmosfere zemin hazırlamaktadır (Acar vd., 2021). Sürdürülebilirlik raporlamasının giderek artacağını bir diğer belirteci olarak ise, sürdürülebilirlik komitesi olan şirket sayısındaki artış gösterilebilir. Şirketlerdeki bu komitenin varlığı; yönetim kurulunun büyüklüğü ve bağımsızlığı, denetim komitesinin bağımsızlığı, dört büyük denetim firmasından birinin kullanılması, şirket içinde sürdürülebilirlik uygulamalarının varlığı gibi çeşitli faktörlerle ilişkilendirilebilir (Acar vd., 2021). Ayrıca, şirketlerin stratejik yönetim, inovasyon ve iyileştirme gibi örgütsel düzeyde etkilerin yanı sıra çalışan katılımı gibi çalışan düzeyinde de sürdürülebilirlik komitelerinin etkileri söz konusudur (Aydın, 2017). Şirketlerin sürdürülebilirlikle ilgili hedeflerine ulaşmasına rehberlik etmenin yanında sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması ile de bu komiteler önemli derecede ilişkilendirilmektedir (Düzer ve Önce, 2017).

Araştırmanın ele aldığı 2016 yılından itibaren BIST-100’de yer alan ve örnekleme dahil edilen şirketlerin, SKA’ların birçoğuna ya da tamamına sürdürülebilirlik raporlarında yer verdiği görülmektedir. 2016 yılında, örnekleme dahil edilen şirketlerin 17 kalkınma amacına da raporlarında yer verme yüzdesi %12,82 olarak gözlemlenebilirken, daha yakın tarihte 2021

yılında sürdürülebilirlik raporlarında SKA'lara yer vermeyen şirket yüzdesi yalnızca %4,2 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, örnekleme dahil edilen şirketlerin SKA'na verdikleri önemin giderek arttığına işaret etmektedir.

Araştırma örnekleminde yer alan şirketlerin faaliyet gösterdikleri sektörler de farklılıklar göstermekle birlikte her geçen yıl yeni sektör katılımları da gözlemlenebilmektedir. Tablo 3, araştırma örneklemine dahil edilen şirketlerin sektörel dağılımına yönelik bilgiler vermektedir.

Tablo 3. Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlayan Şirketlerin Sektörel Dağılımları

Sektör	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tüketici Ürünleri	6	15,4	6	14,3	6	13,6	6	12,5	6	10,5	7	9,7
Madencilik ve Mineral İşleme	7	17,9	7	16,7	8	18,2	8	16,7	9	15,8	11	15,3
Finans	8	20,5	9	21,4	8	18,2	11	22,9	11	19,3	13	18,1
Gıda ve İçecek	4	10,3	6	14,3	6	13,6	6	12,5	7	12,3	7	9,7
Sağlık Hizmetleri	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,8	2	2,8
Altyapı	3	7,7	4	9,5	6	13,6	5	10,4	5	8,8	7	9,7
Yenilenebilir Kaynaklar ve Alternatif Enerji	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	2,1	1	1,8	2	2,8
Kaynak Dönüşümü Hizmet	2	5,1	2	4,8	2	4,5	2	4,2	4	7,0	6	8,3
Teknoloji ve İletişim	1	2,6	1	2,4	0	0,0	0	0,0	1	1,8	2	2,8
Ulaşım	7	17,9	5	11,9	6	13,6	7	14,6	9	15,8	10	13,9
Toplam	39	100	42	100	44	100	48	100	57	100	72	100

Yukarıdaki tabloda yer alan bilgiler incelendiğinde; 2016 yılında sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketlerin (n=39) faaliyet gösterdikleri sektör sayısı 9 iken, 2019 yılında Yenilenebilir Kaynaklar ve Alternatif Enerji sektörü ile 2020 yılında Sağlık Hizmetleri sektöründen şirketlerin de eklenmesi ile bu sayı 2021 yılında 11'e yükselmiştir. 2016-2021 yılları arasında sürdürülebilirlik raporunun en fazla yayımlandığı sektör, Finans sektörü olarak görülmektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasının uygulanması aynı zamanda finansal performansla da bağlantılıdır ve çalışmalar şirketlerin finansal performansı üzerinde olumlu bir etki olduğunu göstermektedir (Çelik, 2023). Bu da başta finans sektörü olmak üzere tüm sektörlerde, sürdürülebilirlik raporlamalarının önemine yönelik farkındalığın artmasında etkili bir faktördür. Finans sektörüne; Madencilik ve Mineral İşleme sektörü tüm yıllar boyunca en fazla sürdürülebilirlik raporu yayınlamada eşlik ederken 2016 ve 2020 yıllarında Ulaşım sektörü bu iki sektörle birlikte öne çıkmaktadır.

2016-2021 yılları arasında BIST-100'de işlem gören şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının ele alındığı bu çalışmada, raporlar özellikle SKA'lar bağlamında irdelenmiştir. SKA'lar, Birleşmiş Milletler tarafından 2030 yılının sonuna kadar ulaşılması için belirlenen, yoksulluğun son erdirilmesi, çevrenin korunması, iklim krizine karşı önlem alınması, refahın adil paylaşımı ve barışı hedefleyen eylemsel bir çağrıdır (Birleşmiş Milletler, 2015).

Sürdürülebilirlik raporları, SKA'lara yönelik kurumsal çabaları ölçmek, anlamak, yönlendirmek ve iletmek için bir araç olarak hizmet ederek iç hedeflerin belirlenmesini kolaylaştırarak, şirketler için sürdürülebilir kalkınmaya geçişi yönetmektedir (Rosati ve Faria, 2019a). SKA'lar, finansal ve yönetim performansının değerlendirilmesiyle ilgilidir ve farklı alanlarda geniş etkiler göstermektedir (Stefanescu, 2021). Sürdürülebilir kalkınmanın özü, SKA'lara da yansıdığı üzere, çeşitli alanlardaki politikaları, uygulamaları ve karar alma

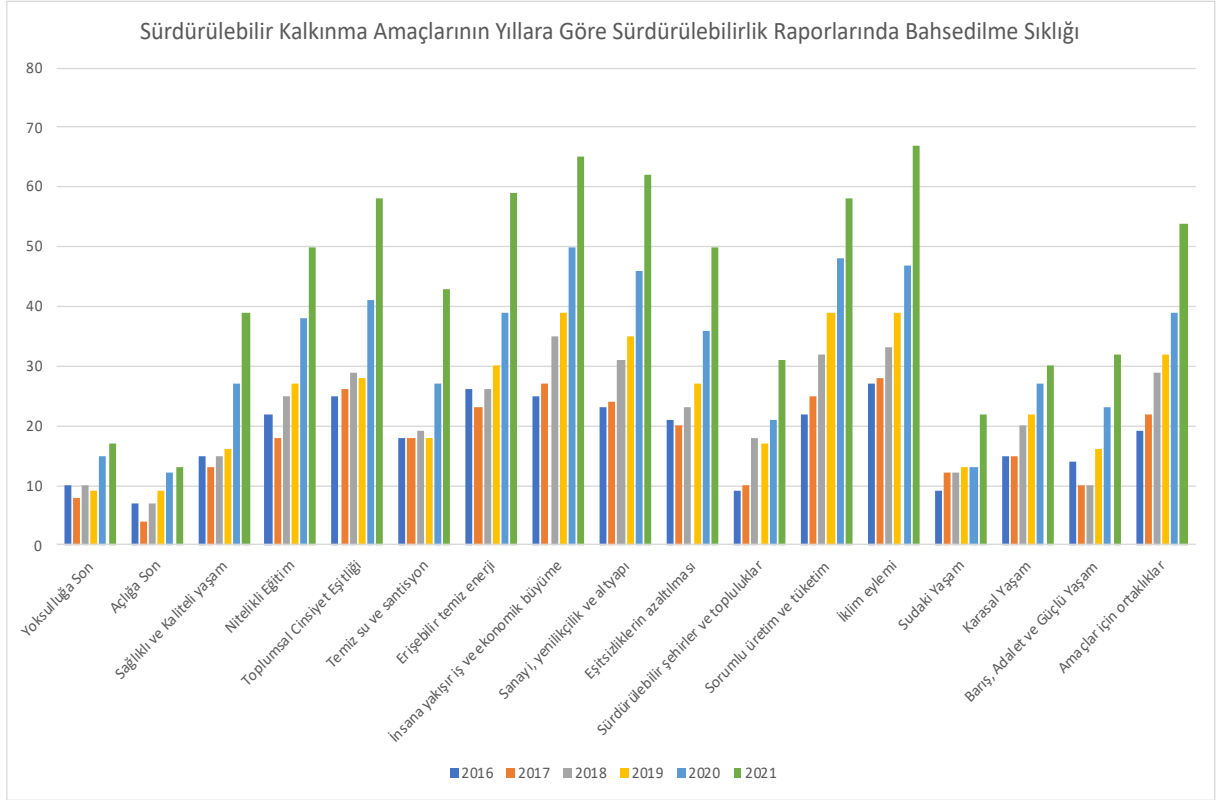

süreçlerini etkilemektedir (Chaynikova vd., 2021). Bu nedenle şirketler, küresel çevresel, sosyal ve ekonomik sorunları ele alma konusundaki kararlılıklarını göstermek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya yönelik çabalarını iletmek için sürdürülebilirlik raporlarında SKA'lardan bahsetmektedirler. Aşağıdaki tabloda, 2016-2021 yılları arasında BIST-100'de işlem gören ve sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin bu raporlarda SKA'lara yer verme sıklıkları incelenmiştir.

Tablo 4. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın Sürdürülebilirlik Raporlarında Bahsedilme Sıklığı

SKA'lar	2016 (n)	2017 (n)	2018 (n)	2019 (n)	2020 (n)	2021 (n)
Yoksulluğa Son	10	8	10	9	15	17
Açlığa Son	7	4	7	9	12	13
Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam	15	13	15	16	27	39
Nitelikli Eğitim	22	18	25	27	38	50
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	25	26	29	28	41	58
Temiz Su ve Santisyon	18	18	19	18	27	43
Erişebilir Temiz Enerji	26	23	26	30	39	59
İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme	25	27	35	39	50	65
Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	23	24	31	35	46	62
Eşitsizliklerin Azaltılması	21	20	23	27	36	50
Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	9	10	18	17	21	31
Sorumlu Üretim ve Tüketim	22	25	32	39	48	58
İklim Eylemi	27	28	33	39	47	67
Sudaki Yaşam	9	12	12	13	13	22
Karasal Yaşam	15	15	20	22	27	30
Barış, Adalet ve Güçlü Yaşam	14	10	10	16	23	32
Amaçlar İçin Ortaklıklar	19	22	29	32	39	54
Toplam	307	303	374	416	549	750

Not: n: Sayı.

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yıllara Göre Sürdürülebilirlik Raporlarında Bahsedilme Sıklığı

Yukarıdaki şekilde ve Tablo 4'te görüldüğü üzere, SKA'lardan sürdürülebilirlik raporlarında bahsedilme sıklığı her geçen yıl artış gösterme eğilimindedir. 2016 yılı ile 2021 yılları arasında amaçlardan toplam bahsedilme sayısı 2.699 olur iken, 2016 yılı ile 2021 yılları kıyaslandığında, raporlarda amaçlardan bahsedilme oranı 2,44 kat artmıştır. Bu da, sürdürülebilirlik raporlarına yansıyan şirket faaliyetlerinin 2015 yılında belirlenen amaçlara ulaşmada, Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin uyum ve katkı sağlamasının bir işareti olarak kabul edilebilir.

Tablo 5. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Raporlardaki Sıklıkları (2016-2021)

Sıra	SKA'lar	Sıra	SKA'lar
1	İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	10	Temiz Su ve Santisyon
2	İklim Eylemi	11	Karasal Yaşam
3	Sorumlu Üretim ve Tüketim	12	Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam
4	Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	13	Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
5	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	14	Barış, Adalet ve Güçlü Yaşam
6	Erişilebilir Temiz Enerji	15	Sudaki Yaşam
7	Amaçlar İçin Ortaklıklar	16	Yoksulluğa Son
8	Nitelikli Eğitim	17	Açlığa Son
9	Eşitsizliklerin Azaltılması		

BIST-100’de işlem gören şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında en fazla bahsedilen SKA’lar, İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme ile İklim Eylemi olmuştur. En az bahsedilen amaçlar ise, Açlığa Son ve Yoksulluğa Son olarak gözlemlenmektedir. Yıllar bazında baktığımızda, 2016 yılında İklim Eylemi, Erişilebilir Temiz Enerji, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İnsana Yakışır İş ve Büyüme en sık bahsedilen amaçlardır. 2017 yılında; İklim Eylemi, İnsana Yakışır İş ve Büyüme ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği en yukarıdadır. 2018-2020 yılları arasında İnsana Yakışır İş ve Büyüme, İklim Eylemi ile Sorumlu Üretim ve Tüketim ilk 3 sırada yer almaktadır. Son olarak 2021 yılına gelindiğinde; birinci sırada İklim Eylemi, ikinci sırada İnsana Yakışır İş ve Büyüme ve üçüncü sırada da Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı en sık bahsedilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları olmuştur. Aşağıdaki tablo 2016-2021 yılları arasında sürdürülebilirlik raporlarında amaçların bahsedilme sıralamasını vermektedir.

BIST-100’de işlem gören şirketler bu araştırmanın kapsamının başladığı 2016 yılından beri SKA’ların 17’sinden de bahsetmektedir. Bu demek oluyor ki, 2015 yılında Birleşmiş Milletler’in başlatmış olduğu bu eylem planı Türkiye’de yansımalarını hızla bulmuştur. Bu araştırmada bahsedilen sürdürülebilirlik raporları, sürdürülebilirlik endekslerinde yer alan şirket sayıları, sürdürülebilirlik komitesi olan şirket sayıları ya da SKA’lardan sürdürülebilirlik raporlarında bahsedilme sıklıklarındaki yüksek oranlı artışlar; Türkiye’nin eylem planı çerçevesinde geleceğe yatırım yapar bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, şirketlerin sürdürülebilirliğe verdikleri önemin raporlanabilir sürdürülebilirlik hamleleri ile desteklenmesi, şirket performanslarını arttırdığı gibi ulusal sermayeye de katkı sunmaktadır (Korga ve Aslanoğlu, 2022). Unutulmamalıdır ki, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’na yer vermesi, hem iş dünyasında hem de genel toplumda olumlu bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

Tablo 5. Sürdürülebilirlik Raporlarında En sık Yer Alan SKA’ların Sektörel Dağılımı

Sektör	Sürdürülebilirlik Raporunda En Sık Yer Alan SKA’lar		
	1°	2°	3°
Tüketici Ürünleri	13	8, 12	9, 17
Madencilik ve Minarel İşleme	12	8,9	13
Finans	13	8	4,7
Gıda ve İçecek	8	12, 13	15
Sağlık Hizmetleri	5, 7, 13	3, 4, 6, 8, 9, 10	-
Altyapı	13	8	7, 12
Yenilenebilir Kaynaklar ve Alternatif Enerji	8, 13	3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 15	6, 14, 16, 17
Kaynak Dönüşümü	13	8, 9, 12	4, 5, 6, 7, 10
Hizmet	5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 17	4, 6, 15	3
Teknoloji ve İletişim	9	5	8, 13
Ulaşım	5, 9	8	13

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, örnekleme dahil edilen şirketlerin ana sektörlerini, her kuruluşun en sık bahsettiği SKA’lar ile ilişkilendirmektedir. 2016-2021 yılları arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlayan tüm şirketler herhangi bir kritere tabi tutulmaksızın tabloya eklenmiştir. Bu tablo doğrultusunda, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında

SKA'ları açıklama kararlarında net bir sektör etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum ele alınan şirket sayısının artış trendinde olması ile ilişkilendirilebilir. Örnekleme dahil edilen şirketlerden 2016 yılında ana kütlede yalnızca %39'unun sürdürülebilirlik raporu yayınlama yüzdesi 2021 yılında %72'ye yükselmiş olsa da, şirketlerin raporlarında SKA'lara yer verme sıklığının da giderek artması ve sektörel olarak bir eğilim göstermesi ancak gelecek yıllarda söz konusu olabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sürdürülebilir kalkınmayı odak noktasına alan Birleşmiş Milletler "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi", Ocak 2016'da yürürlüğe girmiştir. Bu gündem çerçevesinde 17 SKA ve 169 adet hedef ortaya konulmuştur. Bu amaç ve hedeflerin üç ana başlık çerçevesinde kümelendiği söylenebilir. Bu kümelerden ilki SKA'ların 1-7'yi kapsamakta ve esasen 2000 yılında kabul edilen Binyıl Kalkınma Amaçlarının genişletilmiş bir versiyonunu ifade etmektedir. İkinci küme ise SKA'ların 8-10'u kapsar ve sosyal kapsayıcılığa odaklanır. Son olarak üçüncü küme ise SKA'ların 11-17'yi kapsamakta ve sürdürülebilirlik ve kentleşme konusuna odaklanmaktadır (Kumar vd., 2016; Avrampou vd., 2019).

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nde de açıkça belirtildiği üzere SKA'lara eşit düzeyde önem verilmesi ve işletmelerin bu amaçlara ulaşılmasında daha fazla inisiyatif olarak etkin bir rol oynamaları kritik bir öneme sahiptir. Diğer taraftan; sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik raporlaması gibi hususlara nazaran göreceli olarak daha kısa bir geçmişe sahip olması nedeniyle işletmelerin SKA'lara olan katkılarının ve bu konudaki raporlamalarının/açıklamalarının incelendiği çalışmaların sayısının sınırlı olduğu ve bu çalışmaların daha çok gelişmiş ülkelere odaklandığı söylenebilir. Bununla birlikte; mevcut ampirik çalışmalar, genel olarak işletmelerin SKA'lara gitgide daha fazla önem verdiklerine ve bu hususta raporlama yapan işletme sayısının giderek arttığına işaret etmektedir (Curtó-Pagès vd., 2021; Bose ve Khan, 2022; Hummel ve Szekely, 2022). Benzer şekilde KPMG (2020) anketi; 2017 ile 2020 arasında işletmelerin SKA'lara ulaşılmasına yönelik girişimlerinin ve bu konuya yönelik sürdürülebilirlik raporlarında yaptıkları açıklamalarının önemli bir artış kaydettiğini ortaya koymaktadır. Bu noktada SKA'ların benimsenmesinin ve bu doğrultuda girişimlerde bulunulmasının toplum ve doğal çevre üzerinde olduğu kadar işletmeler açısından da olumlu sonuçlarının bulunduğunu belirtmekte fayda vardır. Zira sürdürülebilir uygulamaların benimsenmesi (örneğin, yenilenebilir enerji kullanımı, atık ve CO2 emisyonlarını azaltma, eşitsizlikleri azaltma, vb.) işletmelerin uzun vadede mali kaynaklarının korunmasını sağlarken, diğer taraftan da SKA'ların yerine getirilmesine de destek sunmaktadır. SKA'lara yönelik faaliyetler ile ilgilenen işletmelerin operasyonel maliyetlerinin düşmesinin yanında toplum nezdinde olumlu bir itibar ve imaj inşa etme, yeni müşteri artışı, toplum ve diğer paydaşlardan sürekli destek alma (örneğin, sosyal meşruiyet) şeklindeki birçok mali olmayan faydayı da elde ettikleri görülmektedir (Bose ve Khan, 2022).

Yapılan çalışmalar, işletmelerin faaliyette buldukları ülkelerin, sektörlerin ve kendilerine has koşulların SKA'lara yönelik katkıları ve bu konudaki açıklamaları üzerinde etkili olduklarını göstermektedir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada BIST-100 endeksinde yer alan ve sürdürülebilirlik raporu yayınlanan şirketlerin 2016-2021 yılları arasında yayınladıkları raporlarda SKA'lardan hangilerine öncelik verdikleri ve SKA'lara ilişkin açıklama düzeylerinin yıllar itibarıyla nasıl bir eğilim gösterdiği incelenmiştir.

Araştırma sonuçları; örnekleme dahil edilen işletmeler arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin sayısının her yıl artış gösterdiğine işaret etmektedir. Bunun

yanında 2016-2021 yılları arasında BIST-100’de işlem gören ve sürdürülebilirlik raporu yayınlayan şirketlerin bu raporlarda SKA’lara yer verme sıklıklarının da bir artış eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçların yukarıda da ifade edildiği üzere, genel olarak konu ile ilgili önceki çalışmalar ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür (örneğin KPMG, 2020; Curtó-Pagès vd., 2021; Haywood ve Boihang, 2021; Bose ve Khan, 2022; Hummel ve Szekely, 2022).

Diğer taraftan elde edilen sonuçlar; analiz edilen dönemde şirketlerin en çok katkı sundukları ve açıklama yaptıkları SKA’ların sırasıyla, SKA 8- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme, SKA 13- İklim Eylemi ve SKA 12 Sorumlu Üretim ve Tüketim olduğunu ortaya koymaktadır. Hummel ve Szekely (2022) tarafından gerçekleştirilen ve 2015-2018 dönemini kapsayan araştırmada da STOXX Europe-600 endeksinde yer alan şirketlerin de aynı üç amaca aynı sırayla öncelik verdikleri görülmektedir. Benzer şekilde Avrampou vd. (2019), Curtó-Pagès vd. (2021) ve Bose ve Khan (2022) tarafından yapılan araştırmalarda da işletmelerin en fazla önem atfettikleri SKA’nın SKA 13- İklim Eylemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu değerlendirmeler ışığında bu araştırma ile elde edilen sonuçların genel olarak diğer ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin SKA’lara olan katkılarının ve açıklamalarının incelendiği çalışmaların sonuçları ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Tanımlayıcı bir araştırma olarak nitelendirilebilecek bu çalışma ile elde edilen sonuçların, Türkiye özelinde ileride yapılacak çalışmalara ışık tutabileceği söylenebilir. Bu bağlamda konu ile ilgili gelecek çalışmalarda Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin SKA’lara katkı sunmalarına ve bu konuda açıklama yapmalarına etki eden faktörlerin incelenmesi, literatüre katkı sağlayacak ve politika belirleyicilere faydalı bilgiler sunabilecektir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarların araştırmaya katkısı eşit düzeydedir.

Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Acar, D., Araci, Ö. & Arisoy, K. (2021). Entegre raporlama ve sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevelerindeki değişiklikler üzerine bir değerlendirme. *International Journal of Business Economics and Management Perspectives*, *Fikret OTLU Özel Sayısı (Fikret OTLU Özel Sayısı)*, 251-266. <https://doi.org/10.29228/ijbemp.51325>
- Ameer, R. & Othman, R. (2011). Sustainability practices and corporate financial performance: a study based on the top global corporations. *Journal of Business Ethics*, *108*(1), 61-79. <https://doi.org/10.1007/s10551-011-1063-y>
- Avrampou, A., Skouloudis, A., Iliopoulos, G. & Khan, N. (2019). Advancing the sustainable development goals: Evidence from leading European banks. *Sustainable Development*, *27*(4), 743-757. <https://doi.org/10.1002/sd.1938>

- Aydin, O. (2017). Investigating index effect to financial performance of manufacturing companies which included istanbul stock exchange sustainability index in 2015. *Ulakbilge Dergisi*, 5(19). <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-19-05>
- Baldini, M., Dal Maso, L., Liberatore, G., Mazzi, F. & Terzani, S. (2018). Role of country-and firm-level determinants in environmental, social, and governance disclosure. *Journal of Business Ethics*, 150(1), 79-98. <https://doi.org/10.1007/s10551-016-3139-1>
- Bebbington, J. & Unerman, J. (2020). Advancing research into accounting and the UN sustainable development goals. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 33(7), 1657-1670. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-05-2020-4556>
- Birleşmiş Milletler (2012). The Future We Want. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2024)
- Birleşmiş Milletler (2015), Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, <https://sdgs.un.org/2030agenda> (Erişim Tarihi: 16.02.2022)
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı/Türkiye. Erişim Adresi: www.kureselamaclar.org (Erişim Tarihi: 20.02.2022)
- Borsa İstanbul. (2014). Borsa İstanbul'da Sürdürülebilirlik. <https://borsaistanbul.com/tr/sayfa/472/surdurulebilirlik> (Erişim Tarihi: 30.01.2024)
- Bose, S. & Khan, H. Z. (2022). Sustainable development goals (SDGs) reporting and the role of country-level institutional factors: An international evidence. *Journal of Cleaner Production*, 335, 130290. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.130290>
- Bradford, M., Earp, J. B., Showalter, D. S. & Williams, P. F. (2017). Corporate sustainability reporting and stakeholder concerns: is there a disconnect?. *Accounting Horizons*, 31(1), 83-102. <https://doi.org/10.2308/acch-51639>
- Buniamin, S., Jaffar, R., Ahmad, N. & Johari, N. H. (2020). Exploring the Involvement of Malaysian Companies in Sustainable Development Goals (SDGs). *Global Business & Management Research*, 12(4), 201-213.
- Caiado, R. G. G., Leal Filho, W., Quelhas, O. L. G., de Mattos Nascimento, D. L. & Ávila, L. V. (2018). A literature-based review on potentials and constraints in the implementation of the sustainable development goals. *Journal of Cleaner Production*, 198, 1276-1288. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.07.102>
- Calabrese, A., Costa, R., Gastaldi, M., Ghiron, N. L. & Montalvan, R. A. V. (2021). Implications for Sustainable Development Goals: A framework to assess company disclosure in sustainability reporting. *Journal of Cleaner Production*, 319, 128624. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.128624>
- Chaynikova, L., Sorokina, N. & Melnikova, D. (2021). Compliance with russia's national development goals and the un sustainable development goals. *E3s Web of Conferences*, 258, 04002. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125804002>
- Curtó-Pagès, F., Ortega-Rivera, E., Castellón-Durán, M. & Jané-Llopis, E. (2021). Coming in from the cold: A longitudinal analysis of SDG reporting practices by Spanish listed companies since the approval of the 2030 agenda. *Sustainability*, 13(3), 1178. <https://doi.org/10.3390/su13031178>
- Çelik, İ. (2023). Impact of sustainability reporting on financial performance. *Opportunities and Challenges in Sustainability*, 2(1), 23-29. <https://doi.org/10.56578/ocs020103>
- Düzer, M. & Önce, S. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve finansal performans: bist'te işlem gören şirketler için karşılaştırmalı bir analiz. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 637-648. <https://doi.org/10.33905/bseusbed.348073>

- Emma, G. M. & Jennifer, M. F. (2021). Is SDG reporting substantial or symbolic? An examination of controversial and environmentally sensitive industries. *Journal of Cleaner Production*, 298, 126781. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.126781>
- García-Sánchez, I. M., Rodríguez-Ariza, L., Aibar-Guzmán, B. & Aibar-Guzmán, C. (2020). Do institutional investors drive corporate transparency regarding business contribution to the sustainable development goals?. *Business Strategy and the Environment*, 29(5), 2019-2036. <https://doi.org/10.1002/bse.2485>
- García-Sánchez, I. M., Aibar-Guzmán, B., Aibar-Guzmán, C. & Somohano-Rodríguez, F. M. (2021). The drivers of the integration of the sustainable development goals into the non-financial information system: Individual and joint analysis of their influence. *Sustainable Development*, 30(4), 513-524. <https://doi.org/10.1002/sd.2246>
- Gaziulusoy, A. I., Boyle, C. & McDowall, R. (2013). System innovation for sustainability: A systemic double-flow scenario method for companies. *Journal of Cleaner Production*, 45, 104–116. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2012.05.013>
- Gheyle, N. & Jacobs, T. (2017). Content Analysis: a short overview. Internal research note. https://spada.uns.ac.id/pluginfile.php/762754/mod_resource/content/2/20221031%20Niels%20Gheyle%20-%20T%20Jacobs%20-%20CONTENT%20ANALYSIS%20-%20A%20Short%20Overview.pdf (Erişim Tarihi: 18.03.2022)
- Global Compact Network Türkiye, <https://www.globalcompactturkiye.org/> (Erişim Tarihi: 14.03.2022)
- Gunawan, J., Permatasari, P. & Tilt, C. (2020). Sustainable development goal disclosures: Do they support responsible consumption and production?. *Journal of Cleaner Production*, 246, 118989. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.118989>
- Gül, S. S. & Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 181-198.
- Hajian, M. & Kashani, S. J. (2021). Evolution of the concept of sustainability. From Brundtland Report to sustainable development goals. Ed. Chaudhery Mustansar Hussain ve Juan F. Velasco-Muñoz, *Sustainable resource management: Modern Approaches and Contexts içinde* (1-24). Elsevier <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-824342-8.00018-3>
- Haywood, L. K. & Boihang, M. (2021). Business and the SDGs: Examining the early disclosure of the SDGs in annual reports. *Development Southern Africa*, 38(2), 175-188. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2020.1818548>
- Heras-Saizarbitoria, I., Urbieta, L. & Boiral, O. (2021). Organizations' engagement with sustainable development goals: From cherry-picking to SDG-washing?. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 29(2), 316-328. <https://doi.org/10.1002/csr.2202>
- Hummel, K. & Szekely, M. (2022). Disclosure on the Sustainable Development Goals—Evidence from Europe. *Accounting in Europe*, 19(1) 152-189. <https://doi.org/10.1080/17449480.2021.1894347>
- Izzo, M. F., Ciaburri, M. & Tiscini, R. (2020). The challenge of sustainable development goal reporting: The first evidence from Italian listed companies. *Sustainability*, 12(8), 3494. <https://doi.org/10.3390/su12083494>
- Jayarathna, C. P., Agdas, D., Dawes, L. & Miska, M. (2021). Exploring sector-specific sustainability indicators: A content analysis of sustainability reports in the logistics sector. *European Business Review* 34(3), 321-343. <https://doi.org/10.1108/EBR-02-2021-0047>
- Jha, M. K. & Rangarajan, K. (2020). The approach of Indian corporates towards sustainable development: An exploration using sustainable development goals based model. *Sustainable Development*, 28(5), 1019-1032. <https://doi.org/10.1002/sd.2053>

- Keleş, D. (2023). Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çerçevesinde Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlaması: BİST’e kote edilmiş bazı holding işletmeleri üzerine bir araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 4(3), 257-270. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1293>
- Korga, S. & Aslanoğlu, S. (2022). Sürdürülebilirlik performansı ile finansal performans ilişkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(2), 633-645. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1114641>
- KPMG, 2020. The Time has Come: the KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020. Erişim Adresi: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf> (Erişim Tarihi: 20.03.2024)
- Kumar, S., Kumar, N., & Vivekadhish, S. (2016). Millennium development goals (MDGS) to sustainable development goals (SDGS): Addressing unfinished agenda and strengthening sustainable development and partnership. *Indian Journal of Community Medicine*, 41(1), 1-4.
- Martínez Ferrero, J. & García Meca, E. (2020). Internal corporate governance strength as a mechanism for achieving sustainable development goals. *Sustainable Development*, 28(5), 1189-1198 <https://doi.org/10.1002/sd.2068>
- Mio, C., Panfilo, S. & Blundo, B. (2020). Sustainable development goals and the strategic role of business: A systematic literature review. *Business Strategy and the Environment*, 29(8), 3220-3245. <https://doi.org/10.1002/bse.2568>
- Öztürk Yöndemli, S. (2023). Türkiye’de entegre raporlarda Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini açıklama kalitesinin belirlenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 25(MODAVICA Özel Sayısı), 300-328. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1213456>
- Pizzi, S., Rosati, F. & Venturelli, A. (2021). The determinants of business contribution to the 2030 Agenda: Introducing the SDG Reporting Score. *Business Strategy and the Environment*, 30(1), 404-421. <https://doi.org/10.1002/bse.2628>
- Poddar, A., Narula, S. A. & Zutshi, A. (2019). A study of corporate social responsibility practices of the top Bombay Stock Exchange 500 companies in India and their alignment with the Sustainable Development Goals. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(6), 1184-1205. <https://doi.org/10.1002/csr.1741>
- Rosati, F. & Faria, L. G. D. (2019a). Addressing the SDGs in sustainability reports: The relationship with institutional factors. *Journal of Cleaner Production*, 215, 1312– 1326. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.12.107>
- Rosati, F. & Faria, L. G. D. (2019b). Business contribution to the sustainable development agenda: Organizational factors related to early adoption of SDG reporting. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(3), 588– 597. <https://doi.org/10.1002/csr.1705>
- Santos, M. J. & Bastos, C. S. (2020). The adoption of sustainable development goals by large Portuguese companies. *Social Responsibility Journal*. 17(8), 1079-1099. <https://doi.org/10.1108/SRJ-07-2018-0184>
- Scheyvens, R., Banks, G. & Hughes, E. (2016). The private sector and the SDGs: The need to move beyond ‘business as usual’. *Sustainable Development*, 24(6), 371-382. <https://doi.org/10.1002/sd.1623>
- Stefanescu, C. (2021). Linking sustainability reporting frameworks and sustainable development goals. *Accounting Research Journal*, 35(4), 508-525. <https://doi.org/10.1108/arj-07-2020-0196>
- Tiltay, M. A., Öz, M. & Tepe, M. E. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları bağlamında kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları: Türkiye’de mevcut durum ve eğilimler. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 351-372. <https://doi.org/10.17541/optimum.897786>
- Tsalis, T. A., Malamateniou, K. E., Koulouriotis, D. & Nikolaou, I. E. (2020). New challenges for corporate sustainability reporting: United Nations' 2030 Agenda for sustainable development and the sustainable

- development goals. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(4), 1617-1629. <https://doi.org/10.1002/csr.1910>
- Van der Waal, J. W. & Thijssens, T. (2020). Corporate involvement in sustainable development goals: Exploring the territory. *Journal of Cleaner Production*, 252, 119625. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119625>
- Van der Waal, J. W., Thijssens, T. & Maas, K. (2021). The innovative contribution of multinational enterprises to the Sustainable Development Goals. *Journal of Cleaner Production*, 285, 125319. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125319>
- Van Zanten, J. A. & Van Tulder, R. (2018). Multinational enterprises and the Sustainable Development Goals: An institutional approach to corporate engagement. *Journal of International Business Policy*, 1(3), 208-233. <https://doi.org/10.1057/s42214-018-0008-x>
- Van Zanten, J. A., & van Tulder, R. (2021). Improving companies' impacts on sustainable development: A nexus approach to the SDGS. *Business Strategy and the Environment*, 30(8), 3703-3720. <https://doi.org/10.1002/bse.2835>
- Varcan Başkaya, A. & Taş, O. (2021). Finansal olmayan raporlama ve BIST Sürdürülebilirlik Endeksi şirketlerinde bir çalışma. *PressAcademia Procedia*, 13(1), 12-16. <https://doi.org/10.17261/Pressacademia.2021.1414>
- World Business Council for Sustainable Development (2002). Sustainable Development Reporting: Striking the balance <https://www.wbcsd.org/Programs/Redefining-Value/Reporting-matters/Resources/Sustainable-Development-Reporting-Striking-the-balance> (Erişim Tarihi: 31.03.2022)
- World Commission on Environment and Development. (1987). Our common future <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2024)
- Yamane, T. & Kaneko, S. (2022). The Sustainable Development Goals as new business norms: A survey experiment on stakeholder preferences. *Ecological Economics*, 191, 107236. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107236>
- Ye, J., Moslehpour, M., Tu, Y. T., Vinh, N. T., Ngo, T. Q. & Nguyen, S. V. (2022). Investment on environmental social and governance activities and its impact on achieving sustainable development goals: evidence from Chinese manufacturing firms. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36(1), 1-24. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2022.2076145>

Extended Summary

Purpose

The concept of sustainable development has gained importance due to the environmental, social, and economic problems experienced worldwide. The United Nations is one of the leading organizations striving to ensure sustainable development globally by developing appropriate solutions to these problems. The United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs), outlined in the 2030 Agenda for Sustainable Development, represent the latest and most significant effort towards this objective. Given their unique capabilities, firms are expected to play an active role in achieving the SDGs, comprising 17 goals and 169 targets. From this point of view, the objective of this study is to determine the prioritized SDGs in sustainability reports of companies listed on the Borsa Istanbul 100 (BIST-100) index between 2016 and 2021, and to analyze the trend in SDG disclosure over the years.

Method

In accordance with the objectives of the study, the sustainability reports (or integrated reports) published by the companies included in the sample between 2016 and 2021 were subjected to a content analysis in order to ascertain which SDGs the companies prioritize and to determine the extent of disclosure on this matter.

Results

It has been determined that the number of companies listed on the BIST-100 index and publishing sustainability reports has increased every year. 39% of the companies included in the sample published a sustainability report in 2016, 42% in 2017, 44% in 2018, 48% in 2019, 57% in 2020 and 72% in 2021. When the first and last year data included in the research sample are evaluated, an increase of nearly 185% is observed.

In addition, the frequency of mentioning the SDGs in sustainability reports tends to increase with each passing year. Between 2016 and 2021, the total number of mentions of the SDGs was 2,699, while the number of mentions of the SDGs in the reports increased 2.44 times between 2016 and 2021. This can be taken as a sign that the company activities reflected in the sustainability reports of the companies operating in Turkey are adapting and contributing to the achievement of the goals set in 2015.

The SDGs most frequently mentioned in the sustainability reports of BIST-100 listed companies are SDG 8 - Decent Work and Economic Growth and SDG 13 - Climate Action. The least mentioned SDGs are SDG 2- Zero Hunger and SDG 1 -No Poverty.

Conclusion and implications

In light of the above discussion, it can be said that the results obtained from this study are generally consistent with the studies that examine the contributions and explanations of companies operating in other countries to the SDGs.

It can be said that the results obtained in this study, which can be characterized as a descriptive study, can shed light on future studies to be conducted in Turkey. In this context, examining the factors affecting the contribution and disclosure of companies operating in Turkey to the SDGs in future studies will contribute to the literature and may provide useful information to policy makers.